

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN
IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE**

Feminist Ideology and Translated Literature

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Dimitriu Rodica

Doctorandă: Vrînceanu R. Alexandra-Maria

Iași, 2023

**Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Litere
Școala Doctorală de Studii Filologice**

**Feminist Ideology and Translated Literature
(„Ideologia feministă și traducerea operelor
literare”)**

**Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. Rodica Dimitriu**

Doctorandă: Vrînceanu Alexandra-Maria

Iași, 2023

Anunț

La data de 15.06.2023, ora 10, în Laborator C, drd. **VRÎNCEANU ALEXANDRA-MARIA** va susține, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul “FEMINIST IDEOLOGY AND TRANSLATED LITERATURE”, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul Filologie.

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte:

PROF. UNIV. DR. RODICA ALBU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Conducător științific:

PROF. UNIV. DR. RODICA DIMITRIU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Referenți:

Prof. univ. dr. Michaela MUDURE, Universitatea „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca;

Prof. univ. dr. Elena CROITORU, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați;

Conf. univ. dr. Teodora GHIVIRIGĂ, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Vă invităm să participați la ședința de susținere a tezei.

Teza poate fi consultată la Biblioteca Facultății de Litere.

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION

CHAPTER 1: FEMINISM IN CULTURAL AND LITERARY STUDIES

- 1.1. History of feminism – a brief overview
- 1.2. What a girl wants. Feminist thought then and now
- 1.3. Feminism and literature
  - 1.3.1. *Breaking the mold. Feminist writers making their voices heard*
  - 1.3.2. *Women through the ‘male-gaze’*

CHAPTER 2: FEMINISM AND GENDER-RELATED ISSUES IN TRANSLATION STUDIES

- 2.1. Gender-oriented directions in Translation Studies
- 2.2. Pioneers of feminist translation. The case of Canada
- 2.3. Translators: voiceless and in thrall to the writers?
- 2.4. Feminist practices and translation strategies

CHAPTER 3: CASE STUDIES

- 3.1. Methodology
  - 3.1.1. *Theoretical premises and terminological issues*
  - 3.1.2. *Compiling the corpus. Grounds for the text selection*
- 3.2. Feminist works in (re)translation: a bird’s eye view into retranslation theory
  - 3.2.1. *Muriel Spark’s The Prime of Miss Jean Brodie and its three Romanian (re)translations*
    - 3.2.1.1. Preliminaries
    - 3.2.1.2. Nevertheless, Spark
    - 3.2.1.3. Spark’s works in Romanian
    - 3.2.1.4. What’s in a title?
    - 3.2.1.5. *The Prime of Miss Jean Brodie (1961), Domnișoara Brodie în floarea vîrstei (1975), Cei*

mai frumoși ani (2006), *Domnișoara Brodie în floarea vârstei* (2007): analysis and confrontation

3.2.2. *Erica Jong's Fear of Flying and its two Romanian (re)translations*

3.2.2.1. Preliminaries

3.2.2.2. 'Fearlessly, Erica': loud and bold both on the page and in real life

3.2.2.3. The dawn of the 'zipless f*\$k': *Fear of Flying* and sexual liberation

3.2.2.4. *Fear of flying* (1973), *Teamă de zbor* (1996), and *Teama de zbor* (2010, 2016): analysis and confrontation

3.2.3. *Hélène Cixous' Le Rire de la Méduse and its translations into English and Romanian*

3.2.3.1. Preliminaries

3.2.3.2. The New Wave of French feminism in relation to the Anglo-Saxon arena

3.2.3.3. Hélène Cixous: Woman for Women

3.2.3.4. The concepts of „écriture féminine”, “sexual difference” and “jouissance”

3.2.3.5. *Le Rire De La Méduse* (1975), *Laugh Of The Medusa* (1976) and *Râsul Medusei* (2021): analysis and confrontation

3.2.4. *Margaret Atwood: The 'Handmaid' and the 'Chambermaid'*

3.2.4.1. Preliminaries

3.2.4.2. Margaret Atwood: a master creator of grim dystopian futures

3.2.4.3. *Galaad 2195 (The Handmaid's Tale)* (1995), *Povestirea cameristei* (2006), and *Povestea slujitoarei* (2017): analysis and confrontation

3.2.5. *Magda Cârneci's FEM: a Romanian feminist novel translated into English and French*

3.2.5.1. Preliminaries

3.2.5.2. Magda Cârneci: Darling, I must tell you stories

3.2.5.3. *FEM* (2018) and *FEM* (2021): analysis and
confrontation

CONCLUSIONS

WORKS CITED

Rezumatul tezei de doctorat

Feminist Ideology and Translated Literature

(„Ideologia feministă și traducerea operelor literare”)

Cuvinte cheie:

feminism, ideologie, vizibilitate, voce, fidelitate, gen, receptare

Teza de față se înscrie într-un domeniu mai puțin explorat în Traductologie, și anume studiile de gen. Această orientare relativ recentă, care a cunoscut un deosebit avânt în Canada începând cu anii 1990, s-a dezvoltat în America de Nord, odată cu disciplina Studii de gen. În România, aspectele legate de gen în contextul traducerii nu au fost abordate îndeajuns, acesta fiind și motivul pentru care am decis să întreprindem un studiu mai amănunțit pe această temă, cu un potențial considerabil atât pentru teoreticieni, cât și pentru cei care activează în domeniu. Dintr-o perspectivă internațională, orientarea spre gen din cadrul Traductologiei a încorporat problematica analizată de diferite mișcări feministe, legată de analiza scriiturii feministe (și, desigur, a traducerilor din această perspectivă), o nouă abordare a conexiunilor dintre femei și limbă (Dimitriu, *The Cultural Turn* 159), precum și identificarea normelor și strategiilor de traducere în analiza traducerii textelor feministe sau a textelor care includ astfel de preocupări. Orientările de gen demonstrează, în același timp, o idee mai generală vehiculată în Traductologia culturală (Lefevere 1992), și anume faptul că traducerile reprezintă manipulări efectuate în numele unei anumite ideologii – sau estetici. Mai mult, acestea scot în evidență puterea pe care o dețin traducerile atunci când este vorba de construirea identității culturale (*The Cultural Turn* 16-17).

Motivația alegerii temei, obiective și metode de cercetare

În decursul ultimelor decenii, atât discursul feminist, cât și orientarea spre gen din cadrul Traductologiei au dobândit noi dimensiuni culturale și politice, numeroase cercetătoare din aceste domenii care se interferează venind cu o serie de contribuții majore în această direcție. Cele mai multe autoare provin din spațiul canadian și nord-american, precum și din Franța, fiind binecunoscute în literatura de specialitate nume precum Luise von Flotow, Barbara Godard, Anne-Marie Alonzo, Susanne de Lotbinière-Harwood, Kathy Mezei, Nicole Brossard, Julia Kristeva, Luce Irigaray, Susan Lydon etc. În felul acesta, Traductologia a început, treptat, să abordeze chestiuni legate de unele subiecte extrem de relevante, cum ar fi modul în care traducătorii se pot lăsa influențați de propria ideologie și de propriul gen în activitatea traductivă, aspect ce se reflectă, în cele din urmă, în strategiile și stilul lor de traducere.

Având în vedere faptul că în România există puține studii publicate în acest sens, ne propunem, pe de o parte, constituirea unui cadru teoretic relevant și actualizat în această direcție. Pe de altă parte, avem în vedere, în mod semnificativ, aplicarea achizițiilor teoretice unor studii de caz dedicate textelor feministe sau care abordează o tematică feministă, chiar dacă nu sunt catalogate ca atare. Nu în ultimul rând, dorim să atragem atenția asupra caracterului interdisciplinar al cercetării desfășurate, care include diferite noțiuni și concepte din domeniul precum Traductologia (orientări lingvistice și culturale), Studiile culturale (în special Studiile de gen), teoria și critica literară, precum și lingvistica contrastivă.

Analiza noastră își propune să diminueze, fie și în parte, un anumit decalaj care există între achizițiile de ordin teoretic și practica traducerii. Prin urmare, cu ajutorul metodei deductive, pornim de la noțiunile de bază prezentate în literatura de specialitate, pe care le aplicăm analizelor comparative ale textelor supuse investigației. În același timp,

prin metoda inductivă, conturăm unele observații mai generale desprinse în urma analizelor efectuate.

Textele selectate alcătuiesc un corpus paralel, constând din texte fie feministe, fie care conțin o problematică și o ideologie feministă, alături de traduceri și de retraducerile lor în limba română și, în unele cazuri, franceză și engleză. De altfel, pe baza acestui corpus sunt prezentate, în ordinea cronologică a publicării textelor sursă, și cele cinci studii de caz din cel de-al treilea capitol. Aceste texte au fost alese și spre a ilustra în mod convingător ceea ce unii cercetători numesc „discurs menit să emancipeze” (*emancipatory discourse*), chiar și atunci când unele dintre autoare nu se consideră „feministe propriu-zise”.

Analizele de traduceri desfășurate pe parcursul tezei iau, de asemenea, în calcul și o serie de constrângeri prealabile, care țin fie de controlul exercitat de redactori și de edituri, de ideologia traducătorului, de poetica textului, precum și de normele la care au aderat traducătorii. Conform clasificării lui Andrew Chesterman (1997/2016), acestea din urmă vizează: așteptările cititorilor, relația cititor-text, comunicarea, precum și responsabilitatea traducătorului, care intră în sfera eticii, întrucât vizează răspunderea față de autoare și trădarea (sau nu) a încrederii acesteia.

Cele trei capitole ale tezei îmbină aspectele teoretice cu cele de ordin aplicativ ale temei abordate. **Capitolul I** trasează istoricul feminismului, cu cele trei „valuri” sau etape, trecând, de asemenea, în revistă principalele teoreticiene și contribuțiile lor în domeniu. Printre acestea, le amintim pe Mary Wollstonecraft și eseul său intitulat „A Vindication of the Rights of Woman with Strictures on Political and Moral Subjects” („Motivarea drepturilor femeii și critici aspre pe teme morale și politice”); Olympe de Gouges, „Declaration of the Rights of Woman and of the [Female] Citizen” („Declarația drepturilor femeii și ale cetățenei”); Betty Friedan, „The Feminine Mystique” („Misticul feminin”) sau binecunoscuta carte semnată Simone de Beauvoir, „The Second Sex” („Al doilea sex”). O altă noțiune dezbătută

îndelung de către diverși teoreticieni prezentată în acest capitol este și „mitul frumuseții” (Wolf, 2002), un ideal efemer reprezentat de standardele de frumusețe lipsite adesea de realism, și pe care societatea pune mare preț.

O altă problemă abordată se referă la faptul că o serie de autoare feministe privesc instituția căsătoriei drept o formă de sclavie, astfel încât, prin scrierile lor, își propun să încurajeze femeia să își accepte sexualitatea și să nu își înfrâneze dorințele doar de teama de a ieși din tipare. În plan ficțional, această temă se regăsește în romane precum „Femeia eunuc” de Germaine Greer, „Caietul auriu” de Doris Lessing, ori „Teama de zbor” de Erica Jong. Aceste romane urmăresc, de asemenea, între altele, o conștientizare a femeilor asupra liberului arbitru pe care îl dețin, eliminându-se astfel o anumită pasivitate cu care ele sunt asociate. Totodată, feministe radicale sunt cele care au atras atenția asupra importanței sexualității fetelor și a femeilor, a socializării, a dialogului sincer pe teme precum avortul, munca, ori sindicatele (Kelly 53). Dincolo de sexualitatea percepută în mod convențional în societatea modernă, feministe precum Clarisa Pincola Estes au scris despre necesitatea ca fiecare femeie să privească înspre interior, reluând legătura cu acea creatură primordială care sălășluiește înlăuntrul său și care reprezintă natura noastră instinctivă (Estes 84). La exterior afișăm, desigur, eterna mască pe care suntem „antrenate”, ca femei, să le-o arătăm celor din jur.

Tot în Capitolul întâi regăsim și aspecte lingvistice și conversaționale ale discursului feminist, așa cum este cel practicat de teoreticiene precum Deborah Tannen sau Robin Lakoff, care au atras atenția asupra modului diferit în care bărbații și femeile utilizează limbajul. Mai mult, Lakoff a postulat că femeile se confruntă cu discriminarea lingvistică atât în ceea ce privește modul în care învață să utilizeze limbajul, cât și în ceea ce privește felul în care ele însele sunt tratate de limbaj (46). Noțiuni precum „diferență” și „percepție” au fost, de asemenea, redefinite de unele teoreticiene feministe care au încercat, totodată, să înlăture o

viziune falocentristă asupra lumii.

O importanță deosebită este acordată în acest capitol școlii canadiene, care a desfășurat o activitate de pionierat în domeniul feminismului prin inițiative și abordări menite fie să aducă reforme, fie să schimbe radical statutul disciplinei. Reprezentante precum Luise von Flotow, Mary Daly, Louky Bersianik, Nicole Brossard, Louise Desjardins sau Anne-Marie Alonzo au avut drept obiective „preluarea puterii” prin conferirea de noi conotații anumitor termeni care ajunseseră să fie percepuți printr-o prismă negativă, prin abordarea ludică a sintaxei și normelor tradiționale și adoptarea unui stil experimental în ceea ce privește spațiarea, ortografia ori coeziunea textului.

Chiar dacă nu se asociază direct feminismului contemporan, sunt menționate în capitol și ideile legate de emanciparea femeii prezente în România la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, aparținând unor militante precum Maria Buțureanu, Sofia Nădejde, Maria Flechtenmacher sau Alexandrina Cantacuzino, care și-au propus să schimbe percepția cu privire la imaginea femeii și la drepturile de care ar fi trebuit aceasta să se bucure.

O altă preocupare a teoreticienilor adusă în discuție a fost încercarea de a demonta diversele imagini consacrate ale femeii în literatură, precum și eternele tipare în care au fost încadrate protagoniste: soții, mame, virgine, curtezane și altele asemenea. Istoric vorbind, imaginea femeii în literatura universală a căzut deseori pradă hipersexualizării, protagonistele fiind, mai degrabă, prezentate cu accent pe atributele fizice, și nu pe trăirile interioare. Cu toate acestea, autoarele feministe sau cele care au abordat problematica feministă în scriitura lor, au încercat în permanență să schimbe aceste idei preconcepute prin celebrarea feminității.

Obiectivul principal al **celui de-al doilea capitol** este de a aduce în prim plan tandemul feminism și problematica genului în domeniul Traductologiei. Un prim concept luat în discuție este cel de „fidelitate”, intens abordat de teoreticieni. În pofida faptului că unii cercetători consideră traducerea feministă o formă extremă

de manipulare, practicieni precum Barbara Godard și-au asumat cu mândrie această „manipulare a textului”. De asemenea, odată cu dezvoltarea direcțiilor culturale din Traductologie, feministele și-au îndreptat atenția spre maniera în care traduceri sunt influențate nu doar de cultură, ci și de aspecte precum ideologia sau orientarea politică.

Astfel, capitolul conține și o trecere în revistă a diverselor asocieri ofensatoare pentru traducătoare, cum ar fi cea a originalului (masculin) considerat a fi superior traducerilor („feminine”) inferioare (Chamberlain 455). Mai mult, traducătoarele atrag atenția asupra faptului că nu sunt un simplu „filtru” prin care trece informația, ci participante active, prezențe creatoare în procesul traducerii (Bassnett 65). Ideologic vorbind, în cazul textelor feministe sau care abordează o problemă feministă, traducătorul nu traduce doar cuvintele în sine, ci și puterea din spatele celor exprimate de autor. În cazul unor astfel de texte, la care stilul este adesea experimental, iar mesajele sunt esențiale, trebuie să existe o oarecare „înțelegere” între autor și traducător, pentru ca acesta/aceasta din urmă să nu „trădeze mesajul” (Diaz-Diocaretz 156).

În același timp, precizăm în acest capitol faptul că eventualele modificări ce survin în traducere, fie ele de ordin sintactic, pragmatic sau semantic, nu sunt neapărat rezultatul unor intenții specifice ale traducătorului/traducătoarei, ci pot apărea în urma anumitor intervenții externe. Amintim în acest sens normele impuse de edituri, intervenția redactorului, precum și gusturile publicului-țintă. În plus, în cazul scrierilor feministe experimentale, care conțin termeni și sintagme „tabu” pentru unele societăți conservatoare precum România, este interesant de remarcat faptul că, după căderea regimului Comunist, a existat o mai mare deschidere față de acest tip de limbaj.

În prezentarea Școlii canadiene, cu reprezentante de seamă (Nicole Brossard, Louky Bersianik, Louise Cotnoir, Daphne Marlatt, Erin Moure, Kathy Mezei, Gail Scott, ori France Theoret etc), subliniem faptul că, de la fondarea revistei feministe *Tessera* și până la „preluarea” unor termeni care primiseră, de-a lungul timpului, conotații negative, aceste „surori” au prosperat tocmai

pentru că au cultivat un climat propice înțelegerii, acceptării și schimbării. Teoreticiene și practiciene ale traducerii, precum Susanne de Lotbinière-Harwood, au făcut constant demersuri pentru a elimina dicotomii precum original (text-sursă) – reproducere (traducere), tată-fiică, ori ideea că traducătorii/traducătoarele sunt slujitorii/„slujitoarele” autorilor. Pentru acești teoreticieni, genul reprezintă un factor determinant în ceea ce privește modul în care traducătorul sau traducătoarea înțelege, decodează și re-codează textul (Harwood, *Re-Belle et Infidèle* 101). Astfel, se atrage atenția asupra perspectivei tripartite centrate pe genul autorului, pe cel al traducătorului, precum și pe cel al protagonistului/protagonistei; toți aceștia sunt factori luați în considerare în cadrul analizelor comparative din prezenta lucrare.

O noțiune deosebit de importantă abordată în acest capitol este și cea de „voce”, corelată cu vizibilitatea/invizibilitatea traducătorilor. În acest sens, distingem între absența „vocii” din traducere, datorată, cel mai adesea, politicilor editoriale care descurajează, prin impunerea anumitor norme, intervențiile traducătorilor, și prezența sa, prin existența unor adăugiri, explicitări sau note de subsol. În final, efectuăm, de asemenea, și o trecere în revistă a strategiilor de traducere, precum și a practicilor feministe, în viziunea a două teoreticiene de seamă, și anume Luise von Flotow (1991), cu cele trei strategii principale pe care le propune (adăugire, prefață, note de subsol și „preluare ostilă”) și Françoise Massardier-Kenney (1997), cu strategiile sale centrate pe autor și pe traducător.

În prima sa parte, **Capitolul al III-lea** prezintă cadrul metodologic, descrierea corpusului și criteriile de selecție ale textelor de analizat, precum și o trecere în revistă a normelor și constrângerilor la care facem referire pe parcursul analizelor. În același timp, sunt evidențiate etapele modelului de critică de traducere pe care îl preluăm de la Antoine Berman (2009) și anume: a) citirea și recitirea traducerii, b) parcurgerea textului-sursă și, ulterior, c) schițarea unui profil al traducătorului/traducătoarei, etapă în care se valorifică informațiile relevante găsite în interviuri, eventuale prefețe, legate de experiența acestora, ideologie, identitate.

Corpusul paralel și cronologic pe care l-am alcătuit conține cinci texte, împreună cu (re)traducerile lor în limbile română și/sau franceză și/sau engleză - în funcție de fiecare caz în parte: 1) *The Prime of Miss Jean Brodie* (1961), de Muriel Spark, „Domnișoara Brodie în floarea vârstei” (trad. Livia Deac, 1975), „Cei mai frumoși ani” (trad. Ioana Patrichi, 2006) și „Domnișoara Brodie în floarea vârstei” (trad. Gigi Mihăiță, 2007); 2) *Fear of Flying* (1973) de Erica Jong, „Teamă de zbor” (trad. Marian Brătescu, 1996), „Teama de zbor”, (trad. Monica Vlad, 2010 și 2016 text retipărit); 3) *Le Rire de la Méduse* de Hélène Cixous (1975), „Laugh of the Medusa” (trad. Paula și Keith Cohen, 1976), „Râsul Medusei” (trad. Magda Cârneci, 2021); 4) *The Handmaid’s Tale* (1985) de Margaret Atwood, „Galaad 2195 (The Handmaid’s Tale)” (trad. Monica Bottez, 1995), „Povestea cameristei (trad. Monica Bottez, 2006), „Povestea slujitoarei” (trad. Diana-Marin Caea, 2017); 5) *FEM* (2011) de Magda Cârneci, „FEM” (trad. în limba engleză Sean Cotter, 2021), „FEM” (trad. limba franceză Florica Courriol, 2018). Dincolo de criteriul cronologic, de trasare a evoluției gândirii feministe din 1961 și până în prezent, am luat în calcul și criteriul heterogeneității genurilor (roman și eseu/manifest feminist), precum și genul autorilor, dar și al traducătorilor. Desigur, ultimul criteriu este legat de problematica textelor selectate, și anume apartenența la romane feministe, sau care abordează tematici feministe, ori conțin referințe sau elemente din simbolistica feministă. Nu în ultimul rând, încheiem fiecare studiu de caz cu o trecere în revistă a felului în care au fost primite traduceri de publicul țintă, prin diverse recenzii și comentarii, întrucât acestea indică măsura în care traducătorul/traducătoarea a reușit să redea mesajul, problematica romanului și stilul autoarei.

În plus, detaliem clasificarea celor două categorii de strategii de traducere pe care le utilizăm, și anume cele elaborate de Andrew Chesterman (1997/2016) și cele postulate de Jean-Paul Vinay și Jean Darbelnet (1958/1995). Acestor taxonomii li se adaugă și cea referitoare la termenii culturali propusă de Javier Franco Aixelá (1996), care ne-a permis analizarea unor astfel de

elemente din texte, evidențind stilul, fidelitatea și creativitatea traducătorilor.

Nu în ultimul rând, întrucât corpusul include texte retraduse, revizuite ori re-tipărite, abordăm în această primă parte a capitolului al treilea și chestiunea „retraducerilor”, printr-o serie de succinte considerații teoretice, definiții și distincții de ordin terminologic. Tot aici este prezentată și binecunoscuta „Ipoteză a retraducerii” formulată de Antoine Berman (1990, preluat din Gürçağlar, 2020), conform căreia există o tendință a traducerilor inițiale să fie orientate preponderent spre limba și cultura-țintă, în încercarea traducătorilor de a aduce universul operei-sursă cât mai aproape pe cititori, în vreme ce orientarea retraducerilor este mai degrabă spre limba și cultura-sursă, cu un efect de „înstrăinare” (Venuti 1991) asupra cititorilor. Această ipoteză este, ulterior, testată pe studiile de caz dedicate (re)traducerilor din textele semnate de Muriel Spark, Erica Jong și Margaret Atwood, spre a se stabili dacă ipoteza menționată se confirmă sau nu. Secțiunea a doua a capitolului al treilea constă din prezentări detaliate ale celor cinci studii de caz, efectuate pe baza modelului Berman. Trebuie menționat și faptul că, în prealabil, după o serie de remarci preliminare referitoare la caracteristicile și specificitatea textului ales, continuăm cu o scurtă prezentare a textelor, precum și cu unele clarificări privitoare la statutul textului abordat: traducere inițială, (re)traducere, versiune revizuită sau retipărită. În plus, întrucât elementele vizuale de pe coperta față și spate, rezumatele descriptive sau biografice, sau citatele conținând prezentări (elogioase) ale romanului sunt relevante din punctul de vedere al strategiei de promovare a cărții, comentăm și aceste aspecte; sunt incluse, de asemenea, și fotografiile ale acestor coperte.

În **concluziile** tezei sunt prezentate, dintr-o perspectivă comparativă, rezultatele analizelor de traducere pentru cele cinci studii, pe care le reproducem, succint, în acest rezumat. Pe parcursul acestor analize facem distincția între două categorii de studii de caz. O primă grupare avută în vedere este reprezentată de cele trei studii având texte-sursă în limba engleză (*The Prime of Miss Jean Brodie* de Muriel Spark, *Fear of Flying* de Erica

Jong, și *The Handmaid's Tale* de Margaret Atwood), și traducerile, retraducerile, versiunile revizuite și retipărite ale acestora, pentru care testăm și „Ipoteza retraducerii” postulată de Antoine Berman. Din punct de vedere cantitativ, am luat, de asemenea, în calcul prezența notelor explicative de subsol, semnificative din punctul de vedere al abordărilor, stilurilor și competențelor traducătorilor. În cazul romanului *The Prime of Miss Jean Brodie* („Domnișoara Brodie în floarea vârstei”), traducerea inițială din 1975, orientată preponderent spre sursă din punct de vedere lingvistic, conține, în același timp, și nouă note de subsol, care explică cititorilor o serie de referințe biblice, culturale, precum și un joc de cuvinte; retraducerea din 2006 este mai degrabă orientată spre limba și cultura-țintă, prin faptul că omite unele informații (culturale) și reformulează aproape complet anumite fragmente din textul-sursă, astfel încât traducerea să devină mai accesibilă cititorilor, fără a conține, însă, vreo notă de subsol; ultima retraducere, din 2007, care marchează o reîntoarcere spre sursă din punct de vedere cultural și stilistic, conține o singură notă pentru jocul de cuvinte amintit, legat de corelația dintre numele și personalitatea unui personaj. Și în cazul romanului *Fear of Flying* („Teama de zbor”) de Erica Jong metoda comparativă indică abordări diferite din partea traducătorilor. Dacă traducerea inițială din 1996 este mai degrabă orientată spre sursă, dar conține și 42 de note de subsol, retraducerea din 2010, orientată spre țintă din punct de vedere cultural prin dorința traducătoarei de a-și informa cât mai mult cititorii, conține 113 note. În cazul *The Handmaid's Tale* („Povestea slujitoarei”) de Margaret Atwood, nu este deloc surprinzător faptul că prima traducătoare din 1995, Monica Bottez, o canadianistă specialistă în Atwood, adoptă o perspectivă didactică, orientată spre cultura-țintă, cu 74 de note explicative de subsol, număr ce scade semnificativ la 53 de note în ediția revizuită din 2006, odată cu evoluția cunoștințelor culturale ale publicului-țintă. În ceea ce privește retraducerea din 2017 semnată de Marin Caea, aceasta este, de asemenea, orientată spre cultura sursă și conține mai puține explicații adresate cititorilor (60 de note de subsol), traducătorul considerând, probabil, că

publicul român s-a putut familiariza cu această operă a lui Atwood și cu ajutorul unui serial inspirat de roman.

Cea de-a doua categorie de studii de caz cuprinde cele două texte feministe, mai exact eseul-manifest feminist “Le Rire de la Méduse”, semnat Hélène Cixous, împreună cu cele două traduceri în engleză și română, și romanul „FEM” de Magda Cârneci, însoțit de traducerea în limba engleză și de cea în franceză. Faptul că, în ambele cazuri, traducătorii și traducătoarele sunt, la rândul lor, profesori și traducători sau autori este relevant, întrucât acest aspect le influențează mult abordările și cunoștințele în ceea ce privește practica traducerii, precum și sensibilitatea la teme, referințele și simbolistica din opere. În plus, în cazul traducerii romanului „FEM”, atât traducătorul și profesorul american Sean Cotter, cât și profesoara și traducătoarea de origine română Florica Courriol au avut o colaborare directă cu autoarea Magda Cârneci. Elementul de diferențiere între traducătorii în engleză și traducătoarele în limba română (Magda Cârneci, „Râsul Medusei”) și franceză (Florica Courriol, „FEM”) este nivelul de cunoștințe pe care traducătoarele presupun că îl au cititorii din cultura-țintă și în funcție de care își selectează strategiile de traducere. Astfel, deși au fost profund fidele vocii și stilului autoarelor, cele două traducătoare își asumă, de asemenea, rolul de „mediatoare” prin notele de subsol explicative, menite să completeze înțelegerea de către cititori a conținuturilor ce necesită decodare. Demnă de menționat este și prezența unei Postfețe de traducător în cazul traducerii efectuate de Florica Courriol, unde aceasta explică unele elemente specifice stilului Magdei Cârneci, precum și o serie de dificultăți întâmpinate în traducere.

Referitor la conturarea unor strategii preferate de traducători/traducătoare, este demn de menționat faptul că, în funcție de orientarea preponderent spre țintă sau spre sursă a traducerilor și retraducerilor, se observă prezența variabilă a notelor de subsol sau a explicitărilor unor termeni culturali în traducerile mai vechi. În același timp, textele elaborate în ultimele două decenii (2006, 2007, 2010, 2017) au tendința de a conserva termenii culturali și nu de a-i adapta sau explicita prin

note de subsol. O posibilă justificare ar fi aceea că generațiile mai tinere de cititori, expuse la o mai mare diversitate culturală, necesită mai puțin „ajutor” din partea traducătorilor. În plus, în vreme ce traducătorii textelor inițiale nu au recurs la limbaj explicit sau vulgar și la termeni tabu din pudoare sau spre a evita „cenzura morală”, autorii retraducerilor și-au asumat un grad mai mare de libertate în ceea ce privește registrul utilizat.

Pe tot parcursul analizelor, ne-am concentrat și asupra modului în care **genul, ideologiile**, dar și **„habitus-ul” traducătorilor și traducătoarelor au influențat textele-țintă**. În ceea ce privește factorul de gen, coroborat cu ideologia, acolo unde același text a fost tradus atât de un traducător, cât și de o traducătoare – *The Prime of Miss Jean Brodie* (Livia Deac, 1975, Ioana Patrichi, 2006 și Gigi Mihăiță 2007), *Fear of Flying* (Marian Brătescu, 1996 și Monica Vlad, 2010 și 2016), „Le rire de la Méduse” (Keith și Paula Cohen, 1976 și Magda Cârnecki, 2021) și *FEM* (Florica Courriol, 2018 și Sean Cotter, 2021) – constatăm următoarele: pentru retraducerea din 2007, s-a observat tendința traducătorului, Gigi Mihăiță, de a adopta un stil mai liber din punctul de vedere al sintaxei și al alegerilor lexicale și un registru mai familiar, fără a recurge la atenuări, spre deosebire de traducătoarea inițială a romanului, Livia Deac (1975) care, orientată preponderent spre sursă, a utilizat unele exprimări mai stângace, a recurs la atenuări și la un registru mai formal; în plus, din punct de vedere cultural, asupra traducerii din 1975 a planat, de asemenea, și „spectrul” comunismului și al cenzurii, atât în cazul termenilor „tabu”, cât și al referințelor la Mussolini, Hitler și la regimul fascist. Prin urmare, traducătoarea a reacționat la acest aspect ideologic important pentru perioada comunistă eliminând toate referințele la fascism. Ioana Patrichi, autoarea retraducerii din 2006, a cărei abordare este orientată spre textul-țintă atât din punct de vedere lingvistic, cât și cultural, a optat adesea pentru reformulări și chiar unele omisiuni, fapt ce ar putea corespunde unor cerințe editoriale, precum și dorinței traducătoarei de a insista asupra laturii sentimentale a romanului. În cel de-al doilea caz, *Fear of Flying*, dacă textul traducătorului Marian Brătescu (1996) evită limbajul vulgar sau explicit, ceea ce

presupunem că ar corespunde atât propriei ideologii, cât și contextului, autoarea retraducerii, Monica Vlad (2010), deși preponderent orientată spre cultura-țintă în ceea ce privește explicitarea referințelor, redă mai îndeaproape stilul și tonul textului-sursă din punct de vedere lingvistic. Pe de altă parte, în cazul eseului-manifest al lui Hélène Cixous, criteriul genului nu a oferit date precise, însă aspectul ideologic a fost semnificativ. Astfel, dacă în spațiul anglo-saxon cititorii erau familiarizați cu discursul și noțiunile feministe, nefiind nevoie de prea multe intervenții din partea traducătorilor, Magda Cârneci a ținut cont de lipsa de experiență în privința textelor feministe a cititorilor români și a compensat prin note explicative, care vin în completarea multitudinii de referințe din text. Revenind la traducerile romanului „FEM”, dacă în unele cazuri s-a simțit faptul că, fiind femeie, Florica Courriol a perceput mai profund unele nuanțe, este important de menționat că și Sean Cotter a efectuat o traducere de profunzime a acestui roman, care s-a bucurat de o largă apreciere, inclusiv din partea autoarei.

Nu în ultimul rând, criteriul „habitus-ului” se referă la acel set de competențe și aptitudini acumulat de traducători prin experiență și formare. Acest aspect este evidențiat cel mai bine în analizele studiilor de caz Margaret Atwood și Magda Cârneci, întrucât experiența și competențele unora dintre traducători, cunoașterea constrângerilor și a normelor, sensibilitatea cu privire la experiența cititorilor, o mai bună cunoaștere a stilului și vocii autoarei își spun cuvântul și le influențează puternic abordările.

Dat fiind faptul că avem de-a face cu retraduceri, în cazurile Muriel Spark, Erica Jong și Margaret Atwood am testat de asemenea și „Ipoteza retraducerii”, conform căreia traducerile inițiale au tendința de a fi orientate spre țintă, iar retraducerile revin, preponderent, spre sursă. În urma analizelor comparative efectuate, am concluzionat că orientarea traducerilor și a retraducerilor diferă în funcție de numeroși factori, iar aceasta contrazice ipoteza formulată de Berman. Astfel, dacă în cazul traducerii și retraducerilor romanului *The Prime of Miss Jean Brodie*, ipoteza este infirmată, traducerea fiind orientată spre sursă, iar prima retraducere din 2006 spre țintă, cea de-a doua

retraducere din 2007 marchează o reîntoarcere spre sursă, confirmând, astfel, parțial, ipoteza. Tot infirmată este ipoteza și în cel de-al doilea caz, al traducerii și retraducerii romanului *Fear of Flying*, întrucât traducerea din 1996 este orientată preponderent spre sursă, în vreme ce retraducerea din 2010 este mult mai liberă, fiind mai degrabă orientată spre țintă. Dimpotrivă, ultimul studiu care conține retraduceri confirmă ipoteza lui Berman, întrucât traducerea și varianta revizuită din 1995, respectiv 2006 sunt orientate spre țintă, obiectivul traducătoarei fiind de a-i atrage pe cititori și de a asigura o mai mare acceptare a conținutului, în timp ce retraducerea din 2017 a optat pentru orientarea spre sursă. În final, toate aceste rezultate nesistematice indică faptul că ipoteza postulată de Berman nu poate fi generalizată din moment ce, în cazul nostru, majoritatea retraducerilor au fost orientate spre țintă, în acord cu evoluția continuă a gustului cititorilor, dar și cu dezvoltarea permanentă a pieței traducerilor.

Un ultim criteriu avut în vedere a fost modul în care au fost primite traducerile în cultura-țintă, din acest punct de vedere răspunsurile cititorilor fiind preponderent pozitive. În consecință, am întâlnit atât recenzii în publicații online precum *The Kenyon Review*, *Asymptote Journal*, *The Chicago Review of Books*, *Observer cultural* ori *Digi24*, dar și pe blog-uri destinate părerilor cititorilor obișnuiți, ori pe binecunoscuta platformă *Goodreads*. Dacă unele recenzii sunt mai generale, altele menționează, în mod specific, contribuția traducătorilor: „[...] în traducerea Dianei Marin-Caea, o traducere foarte bună” (Paraschivescu), sau „Cât despre traducerea lui Sean Cotter, este pur și simplu transparentă, la fel de fluidă precum însuși textul” (Scridon, traducere proprie din limba engleză). Există, desigur, și comentarii negative la adresa unor traduceri, unii cititori acordând traducerii „Domnișoara Brodie în floarea vârstei” (Gigi Mihăiță, 2007) trei din cinci stele, ori precizând faptul că traducerea „putea fi mai bună” (Dorina Dănilă). Toate aceste reacții indică succesul de care s-au bucurat, în general, aceste opere literare în transpunerile traducătorilor, modul în care aceștia au fost în măsură să redea atât conținutul, cât și

specificitatea stilului autoarelor, împreună cu acele elemente care conferă originalitate și atractivitate acestor texte.

În concluzie, importanța operelor literare alese și contribuția pe care o aduc la dezvoltarea ideologiei și a discursului feminist pe plan internațional nu poate fi tăgăduită, după cum nici aportul traducerilor nu este deloc neglijabil, deoarece acestea le-au permis cititorilor din spații culturale diverse să se familiarizeze cu tematica, simbolistica, caracterul experimental, dar și cu noțiunile specifice perspectivei și ideologiei feministe. Analizele comparative detaliate au relevat faptul că toate traducerile, retraducerile, variantele revizuite sau retipărite, chiar și atunci când au fost, ocazional, sesizate și unele distorsiuni de sens, omisiuni sau exprimări stângace, au generat o serie de rezultate semnificative pentru culturile receptoare, în primul rând cea românească. În cele din urmă, receptarea pozitivă a traducerilor, coroborată cu nevoia de retraduceri, de versiuni revizuite sau retipărite, reprezintă dovada vie a faptului că, prin popularizarea acestor texte, nu doar că a fost diseminată ideologia feministă în limbi și culturi diferite, ci s-a reușit, de asemenea, schimbarea anumitor percepții eronate și idei preconcepute ale cititorilor cu privire la imaginea, statutul și idealurile femeii contemporane.

BIBLIOGRAFIE

Surse primare

Atwood, Margaret. *The Handmaid's Tale*. Thorndike Press Large Print, 2017.
--- *Povestea slujitoarei*. Translated by Diana Marin-Caea, Paladin, 2017.
--- *Povestirea cameristei*. Translated by Monica Bottez, Leda, 2006.
--- *Galaad 2195 (The Handmaid's Tale)*. Translated by Monica Bottez, Univers, 1995.

Cârnci, Magda. *FEM*. Polirom, 2014.
--- *FEM*. Translated by Sean Cotter, Deep Vellum Publishing, 2021.
--- *FEM*. Translated by Florica Courriol, Éditions Non Lieu, 2018.

Cixous, Hélène. „Le rire de la Méduse.” *L'Arc* 61(1975): 39-54.
--- „The Laugh of the Medusa.” Translated by Keith and Paula Cohen. *Signs*, vol. 1, no. 4 (Summer), 1976, pp. 875-893, The University of Chicago Press.
--- *Râsul Medusei: un efect de spin roz*. Translated by Magda Cârnci. Tracus Arte, 2021.

Jong, Erica. *Fear of Flying*. A Signet Book. New American Library, 1973.
--- *Teamă de zbor*. Translated by Marian Brătescu. Miron, 1995.
--- *Teama de zbor*. Translated by Monica Vlad. Trei, 2010.
--- *Teama de zbor*. Translated by Monica Vlad. Trei, 2016 (Second Edition).

Spark, Muriel. *The Prime of Miss Jean Brodie*. Open Road Integrated Media, 1968.
--- *Miss Brodie în floarea vârstei*, Translated by Livia Deac. Univers, Globus Collection, 1975.
--- *Cei mai frumoși ani*, Translated by Ioana Patrichi. Alcris, “El și Ea” Collection, 2006.
--- *Miss Brodie în floarea vârstei*, Translated by Gigi Mihăiță. Univers, Cotidianul Collection, 2007.

Surse secundare

Adams, Abigail, et al. *The Feminist Papers: From Adams to De Beauvoir*. Reprint, Northeastern UP, 1988.
Adichie, Ngozi Chimamanda. *We Should All Be Feminists*. Fourth Estate, 2014.
Alcott, Louisa May. *The Annotated Little Women*, edited by John Matteson, W.W. Norton & Company, 2015.

- *An Old-Fashioned Girl*. Project Gutenberg e-book, 2001.
- Alvstad, Cecilia. "Voices in translation." in *Handbook of Translation Studies*, edited by Yves Gambier and Luc van Doorslaer, J. Benjamins, 2013, pp. 207-211.
- Anderson, Susan C. "Otto Weininger's Masculine Utopia." *German Studies Review*, vol. 19, no. 3, 1996, pp. 433-453.
- Aneja, Anu. "The Medusa's Slip: Hélène Cixous and the Underpinnings of écriture Feminine." *Lit: Literature Interpretation Theory*, vol. 4, no. 1, Dec. 1992, pp. 17-27.
- Apte, Mahadev. *Humor and Laughter: An Anthropological Approach*. Paper edition, Cornell University Press, 1985.
- Aubry, Timothy. "Erica Jong's Textual Bulimia: *Fear of Flying* and the Politics of Middlebrow Consumption." *The Journal of Popular Culture*, vol. 42, no. 3, 2009, pp. 419-41.
- Baker, Mona. "Towards a Methodology for Investigating the Style of a Literary Translator." *Target*, vol. 12, no. 2, 2000, pp. 241-266, John Benjamins B.V.
- Bandeira, Patricia, de Melo, Luis Henrique et al. "Change of habitus: The young people and the free public university in Northeast of Brazil." *Policy Futures in Education*, Vol. 14, no. 7, 2016, pp. 956-970.
- Barkan, Joanne. "(Ms.)Reading Erica Jong's 'Fear of Flying.'" *Dissent*, vol. 56, no. 4, 2009, pp. 97-100.
- Barthes, Roland. *The Pleasure of the Text*. Translated by Richard Miller, Hill and Wang, 1975.
- Bassnett, Susan. "Writing in no man's Land: Questions of Gender and Translation." *Ilha do Desterro*, No. 28, 1992, pp. 63-73.
- "Translation, Gender and Otherness" *Perspectives: Studies in Translatology*, Vol. 13, No.2, 2005, pp. 83-90.
- "Feminism: Second Wave European." *Routledge International Encyclopedia of Women*, edited by Cheri Kramarae and Dale Spender, Routledge, 2000, pp. 814-819.
- Beard, Mary. *Women and Power: A Manifesto*. Profile Books, 2018.
- Beauvoir, Simone de. *The Second Sex*. Translated by Constance Borde and Sheila Malovany-Chevallier, Introduction by Judith Thurman, Vintage Books, 2011.
- Bellos, David. *Is That a Fish in Your Ear? Translation and the Meaning of Everything*. Faber and Faber Inc., 2011.
- Bellow, Saul. *Henderson, the Rain King*. Fawcett Crest, 1965.
- *Herzog*. Penguin Books, 2015.
- Berman, Antoine. *Toward a Translation Criticism: John Donne*, Translated by Françoise Massardier-Kenney, The Kent State University Press. Kent, Ohio, 2009.
- Biblia sau Sfânta Scriptură [The Bible or The Holy Scripture]*. Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române București, 1988.
- Boase-Beier, Jean. "Translating the Poetry of Nelly Sachs" in *The Palgrave*

- Handbook of Literary Translation*, edited by Jean Boase-Beier, Lina Fisher and Hiroko Furukawa. Palgrave Handbooks Macmillan, 2018, pp. 21-39.
- Boase-Beier, Jean, Lina Fisher and Hiroko Furukawa. "Introduction." in *The Palgrave Handbook of Literary Translation*, edited by Jean Boase-Beier, Lina Fisher and Hiroko Furukawa. Palgrave Handbooks Macmillan, 2018, pp. 1-19.
- Bray, Abigail. *Hélène Cixous - Writing and Sexual Difference*. Palgrave, 2004.
- Brontë, Charlotte. *Jane Eyre*. Penguin Books, 1994.
- Brownlie, Siobhan. "Narrative Theory and Retranslation Theory." *Across Languages and Cultures*, vol. 7, no. 2, 2006, pp. 145–170.
- Bryson, Bill. *Mother Tongue*. Penguin Books, 1990.
- Butler, Judith. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge, 1999.
- Buțureanu, Maria C. "Scopul Asociației." [The Purpose of Association] in *Din istoria feminismului românesc – Antologie de texte (1838-1929)* [From the history of Romanian Feminism – An Anthology of texts], edited by Ștefania Mihăilescu, Polirom, 2002, pp. 207-215.
- Chamberlain, Lori. "Gender and the Metaphorics of Translation" *Signs*, Vol. 13, No. 3 (Spring, 1988), pp. 454-472, The University of Chicago Press.
- Chesterman, Andrew. *Memes of Translation - The spread of ideas in translation theory*. John Benjamins Publishing Company, 2016.
- "Teaching Strategies for Emancipatory Translation." In *Developing Translation Competence*, edited by Christina Schäffner and Beverly Adab, John Benjamins Publishing Company, 2000, pp. 77-91.
- Cixous, Hélène. „Sorties.” transl. by Ann Liddle in *New French Feminisms: An Anthology*, edited by Elaine Marks and Isabelle de Courtivron, Schocken Books, 1981, pp. 90-99.
- "Preface." transl. by Susan Sellers in *The Hélène Cixous Reader*, edited by Susan Sellers. Routledge, 1994.
- "The novel today: Interview with Henri Quéré" in *White Ink. Interviews on Sex, Text and Politics*, edited by Susan Sellers. Acumen, 2008.
- Cixous, Hélène and Verena Andermatt Conley. "Voice I.. "(Interview with Helene Cixous) *Boundary 2*, Vol. 12, No. 2, On Feminine Writing: A Boundary 2 Symposium (Winter, 1984), pp. 50-67, Duke University Press.
- Conley, Verena Andermatt. *Hélène Cixous*. Harvester Wheatsheaf, 1992.
- Cotter, Sean. Translator's Preface. *Rakes of the Old Court*, by Mateiu I. Caragiale, Translated from the Romanian by Sean Cotter. Northwestern University Press, 2021, pp. ix-xiv.
- Translator's Notes. *Rakes of the Old Court*, by Mateiu I. Caragiale, Translated from the Romanian by Sean Cotter. Northwestern University Press, 2021, pp.101-116.
- Coward, Rosalind. "'This Novel Changes Lives': Are Women's Novels Feminist Novels? A Response to Rebecca O'Rourke's Article 'Summer Reading.'" *Feminist Review*, no. 5, 1980, pp. 53–63.

- Davies, Madeleine. "Margaret Atwood's female bodies." *The Cambridge Companion to Margaret Atwood*, edited by Coral Ann Howells, Cambridge University Press, 2006, pp. 58-72.
- de Gouges, Olympe. "The Declaration of the Rights of Woman September 1791." *The French Revolution and Human Rights: A Brief Documentary History*, edited and translated by Lynn Hunt, Bedford/St. Martin's, 1996, pp. 124-129.
- Delisle, Jean and Judith Woodsworth, editors. *Translators through History* (Revised edition). John Benjamins Publishing Company, 2012.
- Derrida, Jacques. "Geschlecht: Sexual Difference, Ontological Difference." *Research in Phenomenology*, vol. 13, 1983, pp. 65-83.
- Devaul, Anna. "A Great Darkness Filled with Echoes" in *A Womb of One's Own - The Handmaid's Tale and Philosophy*, edited by Rachel Robison-Greene, Open Court Publishing Company, 2019.
- Diaz-Diocaretz, Myriam. *Translating Poetic Discourse: Questions on Feminist Strategies in Adrienne Rich*, John Benjamins, 1985.
- Dickinson, Emily. *My life had stood a loaded gun*. Penguin Classics, No 114, 2016.
- Dimitriu, Rodica. *The Cultural Turn in Translation Studies*. Institutul European. Iași, 2006.
- . "I am coming back to where I started. I am sure you won't believe it! On Translating E. A. Nida's Voice." *Translating the Voices of Theory*, edited by Isabelle Génin and Ida Klitgård, Montréal: Editions québécoises de l'oeuvre, 2015, pp. 63-88.
- Diot, Rolande. "Sexus, Nexus and Taboos Versus Female Humor, the Case of Erica Jong." *Revue Française d'Etudes Américaines*, vol. 30, no. 1, 1986, pp. 491-99.
- Drennan, Robert, and Heywood Hale Broun. *Bon Mots, Wisecracks, and Gags: The Wit of Robert Benchley, Dorothy Parker, and the Algonquin Round Table*. 1st ed., Skyhorse, 2012.
- Duncker, Patricia. "The Suggestive Spectacle: Queer Passions in Bronte's *Villette* and *The Prime of Miss Jean Brodie*." *Theorizing Muriel Spark. Gender, Race, Deconstruction*, edited by Martin McQuillan, 2002. Palgrave Macmillan, pp. 67-78.
- Elphinstone, Margaret. "The Human and Textual Condition: Muriel Spark's Narratives." in *The Edinburgh History of Scottish Literature Volume Three: Modern Transformations: New Identities (from 1918)*, general and period editor Ian Brown, 2007. Edinburgh University Press, pp. 207-214.
- Emmerich, Karen R. "Visibility (and invisibility)". in *Handbook of Translation Studies*, edited by Yves Gambier and Luc van Doorslaer, J. Benjamins, 2013, pp. 200-207.
- "Erica Jong." *The Cambridge Guide to Women's Writing in English*, edited by Lorna Sage, Cambridge University Press, 1999.
- Estes, Clarisa Pincola. *Women Who Run with the Wolves*. Ballantine Books, 1992.
- Fairclough, Norman. *Language and Power*. Longman Inc. New York, 1989.
- "Fear of Flying." *The Cambridge Guide to Women's Writing in English*, edited by Lorna Sage, Cambridge University Press, 1999.

- Federici, Eleonora. "The Visibility of the Woman Translator." in *Translating Gender*, edited by Eleonora Federici. Peter Lang Publishers, University of Ottawa Libraries, 2011.
- Federici, Eleonora and Vanessa Leonardi. "Using and Abusing Gender in Translation. The Case of Virginia Woolf's *A Room of One's Own* Translated into Italian." *Quaderns. Revista de Traduccio* 19, 2012, pp. 183-198.
- Ferrante, Elena. *Those who Leave and Those who Stay*. Translated by Ann Goldstein, Europa Editions, 2014.
- Firestone, Shulamith. *The Dialectic of Sex: The Case for Feminist Revolution*. 2nd ed., A Bantam Book, William Morrow and Company Inc., 1972.
- Fiske, John. *Understanding Popular Culture*. Routledge, 1989.
- Flechtenmacher, Maria. "Cestiunea femeilor" [The Women's Issue]. in *Din istoria feminismului românesc – Antologie de texte (1838-1929)*, edited by Ștefania Mihăilescu, Polirom, 2002, pp.79-82.
- Flotow, Luise von. "Feminist Translation: Contexts, Practices and Theories." *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, vol. 4, no. 2, 1991, pp.69–84.
--- *Translation and gender- Translation in the Era of Feminism*. St. Jerome Publishing, Ottawa, 1997.
- Flotow, Luise von and Joan W. Scott. "Gender studies and translation studies: Entre braguette – connecting the transdisciplines." *Border Crossings Translation studies and other disciplines*, edited by Yves Gambier and Luc van Doorslaer, John Benjamins, 2016, pp. 349-375.
- Flynn, Peter. "Author and translator." *Handbook of Translation Studies*, edited by Yves Gambier and Luc van Doorslaer, J. Benjamins, 2013, pp. 12-20.
- Franco Aixelá, Javier. "Culture-specific Items in Translation." *Translation, Power, Subversion*, edited by Román Álvarez and M. Carmen-África Vidal, Multilingual Matters Ltd., 1996, pp. 52-79.
- French, Marilyn. *The Women's Room*. Hachette UK Digital, 2011.
- Friedan, Betty. *The Feminine Mystique*. New York: Dell Publishing, 1974.
- Gambier, Yves. "La retraduction, retour et détour." *Meta*, Issue 39, no. 3, 1994, pp. 413–417.
- Gauthier, Xavière. "Is There Such a Thing As Women's Writing?" translated by Marilyn A. August, in *New French Feminisms: An Anthology*, edited by Elaine Marks and Isabelle de Courtivron, Schocken Books 1981, pp. 161-165.
- Gavrinsky, Serge. "The Translator: From Piety to Cannibalism." *SubStance*, Vol. 6/7, No. 16, Translation/Transformation (Summer, 1977), pp. 53-62, Published by: University of Wisconsin Press.
- Gentzler, Edwin. "Feminism and Theater in (Quebec) Canada." *Translation and Identity in the Americas: New Directions in Translation Theory*, Routledge Milton Park, Abington, Oxon, 2008, pp.40-77.
- Gerhard, Jane. *Desiring Revolution: Second-Wave Feminism and the Rewriting of American Sexual Thought, 1920 to 1982*. Columbia University Press, 2001.
- Gilbert, Sandra M. and Gubar, Susan. *The Madwoman In The Attic - The Woman*

- Writer and the Nineteenth-Century Literary imagination*. Second Edition, Yale University Press, New Haven and London. 1984.
- Gillham, Bill. *Case Study Research Methods*. Continuum, 2000.
- Gilman, Charlotte Perkins. *The Yellow Wall-Paper*, Penguin Books No 42, 2015.
- Given, Florence. *Women Don't Owe You Pretty*. Andrews McMeel Publishing, 2021.
- Godard, Barbara. "Theorizing Feminist Discourse / Translation". *Tessera*, Apr. 1989.
- Godard, Barbara et al. "Editorial Statement SP/ELLE: A Tessera Editorial Discussion" *Tessera*, Vol. 1 (Winter), 1984, pp. 42-53.
- Golopentia, Sanda. "Maria Flechtenmacher" in *An Encyclopedia of Continental Women Writers Volume One A-K*, edited by Katharina Wilson, Garland Publishing, 1991, pp. 411-412.
- Greene, Gayle. *Changing the Story: Feminist Fiction and the Tradition*. Indiana University Press, 1992.
- Greer, Germaine. *The Female Eunuch*. Harper Perennial Modern Classics, 2008.
- Grimké, Sarah. "Letters on the Equality of the Sexes and the Condition of Women." *The Feminist Papers - From Adams to de Beauvoir*, edited, with a new preface by Alice S. Rossi, Northeastern University Press, 1988, pp. 306-319.
- Grosz, Elizabeth. *Jacques Lacan: A Feminist Introduction*. Routledge, 1990.
- Gürçağlar, Şehnaz Tahir. "Retranslation." In *Routledge Encyclopedia of Translation Studies – Third Edition*, edited by Mona Baker and Gabriela Saldanha, Routledge, 2020, pp. 484-489.
- Harker, Jaime, and Cecilia Konchar Farr. "Introduction - Outrageous, Dangerous, and Unassimilable: Writing the Women's Movement" in *This Book Is an Action: Feminist Print Culture and Activist Aesthetics*, edited by Jamie Harker and Cecilia Konchar Farr, 1st ed., University of Illinois Press, 2015.
- Hermans, Theo. "The Translator's Voice in Translated Narrative." *Target*, vol. 8, no. 1, 1996, pp. 23-48.
- Homer. *The Odyssey*. Translated by Emily Wilson, Norton and Company, 2018.
- Hooks, Bell. *Feminism is for Everybody – Passionate Politics*. South End Press, Cambridge MA, 2000.
- Howells, Coral Ann (ed.). *The Cambridge Companion to Margaret Atwood*. Cambridge University Press, 2006.
- Humm, Maggie. "Feminism: Overview" in *Routledge International Encyclopedia of Women*, edited by Cheris Kramarae and Dale Spender, Routledge, 2000, pp. 705-708.
- Janks, Hilary and Roz Ivanič. "Critical language awareness and emancipatory discourse." in *Critical Language Awareness*, edited by Norman Fairclough, Routledge, 1992. pp. 305-332.
- Jänis, Marja. "What Translators of Plays Think About Their Work." *Target*, vol. 8, no. 2, 1996), pp. 341-364.
- Johnson, Barbara. "The Critical Difference: BartheS/BalZac." in *The Barbara Johnson Reader*, edited by Melissa Feuerstein, Bill Johnson Gonzales, Lili

- Porten, and Keja L. Valens. Duke University Press, 2014, pp. 3-14.
- Jones, Ann Rosalind. "Writing the Body: Toward an Understanding of *l'écriture féminine*" in *The New Feminist Criticism: Essays on Women, Literature and Theory*, edited by Elaine Showalter, Pantheon, 1985, pp. 361-378.
- Jong, Erica. "Deliberately Lewd." *Index on Censorship*, vol. 24, no. 4, 1995, pp. 46-49.
- "The Land of Fuck." *Ploughshares*, vol. 13, no. 4, 1987, pp. 48-50.
- *How to Save Your Own Life*. New York, Tarcher/Penguin, 2006.
- "The Post-feminist woman – is she Perhaps More Oppressed than Ever?" in *Cupcakes and Kalashnikovs: 100 Years of the Best Journalism by Women*, edited by Eleanor Mills and Kira Cochrane. Constable, 2005, pp. 167-171.
- *What Do Women Want?: Essays by Erica Jong*. New York, Tarcher/Penguin, 2007.
- Kelly, Joan. *Women, History & Theory, The Essays of Joan Kelly*. The University of Chicago Press, 1984.
- Kelly, Suzanne, Parameswaran, Gowri, Schniedewind, Nancy. *Women - Images and Realities - A Multicultural Anthology*. McGraw Hill, 2012, Fifth Edition.
- Lahiri, Jhumpa. *Translating Myself and Others*. Princeton UP, 2022.
- Lakoff, Robin. *Language and Woman's Place*. Language in Society, Vol. 2, No. 1 (Apr. 1973), Cambridge University Press Stable, pp. 45-80.
- Landers, Clifford E. *Literary Translation A Practical Guide*. New Jersey City University, Multilingual Matters LTD, 2001.
- Lefevre, André. *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*. Routledge, 1992.
- Lotbinière-Harwood, Susanne de. *Re-Belle et Infidèle: La traduction comme pratique de recriture au féminin/ The Body Bilingual: Translation as a Rewriting Practice*. Toronto-Montréal, Women's Press / Les éditions du remue-ménage, 1991.
- "La Traduction au Féminin. Translating Women"/"Deux mots pour chaque chose." *Tessera*, Vol. 6, Spring, 1989.
- Lydon, Susan. "The Politics of Orgasm." in *Sisterhood is Powerful, An Anthology of Writings from the Women's Liberation Movement*, edited by Robin Morgan, Vintage Books, 1970, pp. 197-205.
- Makward, Christiane. "My text is written in white and black, in "milk and night."" Interview with Hélène Cixous. in *White Ink: Interviews on Sex, Text and Politics*, edited by Susan Sellers, 2008. Acumen, pp. 58-79.
- Marks, Elaine and Isabelle de Courtivron. "Introduction III: Contexts of the New French Feminisms" in *New French Feminisms. An Anthology*, edited by Elaine Marks and Isabelle de Courtivron, New York: Schocken Books, 1980.
- Mason, Ian. "Discourse, Ideology and Translation." *Language, Discourse and Translation in the West and Middle-East*, edited by de Beaugrande Robert, et al., Amsterdam: Benjamins, 1994, pp. 23-34.
- Massardier-Kenney, Françoise. "Towards a Redefinition of Feminist Translation Practice". *The Translator*, Vol. 3:1, 1997, pp. 55-69.

- Matthews, Aisha. "Gender, Ontology, and the Power of the Patriarchy: A Postmodern Feminist Analysis of Octavia Butler's *Wild Seed* and Margaret Atwood's *The Handmaid's Tale*." *Women's Studies*, vol. 47, no. 6, 2018, pp. 637-656.
- McQuillan, Martin. "The Same Informed Air": An Interview with Muriel Spark." in *Theorizing Muriel Spark. Gender, Race, Deconstruction*, edited by Martin McQuillan, Palgrave Macmillan, 2002, pp. 67-78.
- Meschonnic, Henri. *Ethics and Politics of Translating*. Translated and edited by Pier-Pascale Boulanger, John Benjamins, Concordia University, 2011.
- Mezei, Kathy. *Reading as Writing / Writing as Reading the reader and the decline of the writer / or the rise and fall of the slash*. Translated by Christine Dufresne, *Tessera*, Vol. 2, 1985.
- Mihăilescu, Ștefania, editor. *Din istoria feminismului românesc*, Polirom, 2002.
- Miller, Henry. *Big Sur and the Oranges of Hieronymus Bosch*. First edition, Fourth printing, New Directions, 1957.
- Millett, Kate. *Sexual Politics*. Chicago University Press, 2000.
- Slettedahl Macpherson, Heidi. *The Cambridge Introduction to Margaret Atwood*, Cambridge University Press, 2010.
- Streb, Christoph. "Exploratory Case Study.", in *Encyclopedia of Case Study Research*, edited by Mills, Albert J., Gabrielle Durepos and Elden Wiebe. Sage, 2010, pp. 370-373.
- Massey, Doreen. *Space, Place, and Gender*. University of Minnesota Press, 1994.
- Merkle, Denise. "Censorship." in *Handbook of Translation Studies, Volume 1*, edited by Yves Gambier, Luc van Doorslaer. John Benjamins Publishing Company, 2010, pp. 18-21.
- "Translation and censorship." in *The Routledge Handbook of Translation and Politics*, edited by Fruela Fernández and Jonathan Evans, Routledge, 2018, pp. 238-254.
- Miroiu, Mihaela. *Drumul către autonomie*. Polirom. Iași, 2004.
- "Experiențele femeilor și pericolul feminist." *Femei și feminism, Secolul XX*, edited by Ștefan Augustin Doinaș, vol. 7, no. 9 1996, pp. 21-36.
- Moi, Toril. *Sexual/Textual Politics*. 2nd edition, Routledge, 2002.
- Munday, Jeremy. *Introducing Translation Studies, Theories and Applications*. Second edition, Routledge, 2008.
- Nădejde, Sofia. "Cestiunea femeilor." [The Women's Issue] in *Din istoria feminismului românesc – Antologie de texte (1838-1929)*, edited by Ștefania Mihăilescu, Polirom, 2002, pp.82-88.
- "Răspuns d-lui Maiorescu în chestia creierului la femei" [Reply to Mr. Maiorescu in the matter of the women's brain] in *Din istoria feminismului românesc – Antologie de texte (1838-1929)*, edited by Ștefania Mihăilescu, Polirom, 2002, pp. 88-95.
- Ngozi Adichie, Chimamanda. *Feminist(ă), feminiști* (translated by Anca Dumitrescu). Black Button. București, 2016.
- Nilsen, Helge Normann. "Four Feminist Novels by Margaret Atwood." *Journal of American Studies in Scandinavia*, Vol. 26, No.2, 1994, pp 126-139.

- Nitzsche, Jane Chance. "'Isadora Icarus': The Mythic Unity of Erica Jong's Fear of Flying." *Rice Institute Pamphlet - Rice University Studies*, vol. 64, no. 1, 1978, pp. 89-100.
- Olesen, Virginia. "Feminist Qualitative Research in the Millennium's First Decade: Developments, Challenges, Prospects". *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, edited by Norman K. Denzin and Yvonna S. Lincoln. Sage, 2018.
- Page, Norman. *Muriel Spark*, 1990. Macmillan Modern Novelists.
- Paloposki, Outi and Kaisa Koskinen. "Reprocessing Texts. The Fine Line Between Retranslating and Revising." *Across Languages and Cultures*, vol. 11, no. 1, pp. 29-49.
- "Retranslation." in *Handbook of Translation Studies, Volume I*, edited by Yves Gambier, Luc van Doorslaer. John Benjamins Publishing Company, 2010, pp. 294-299.
- Parker, Dorothy. *Complete Stories*. Penguin Books. 1995.
- Perez, Caroline Criado. *Invisible Women: Data Bias in a World Designed for Men*. Abrams Press, 2019.
- Pop, Mihai. Preface - Muriel Spark and the Transfiguration of the Commonplace. *Memento Mori*, by Muriel Spark, Translated by Dana Crivăț, Univers, 1973.
- Postal, J.S. "Beauvoir, Simone de." *Encyclopedia of Feminist Literary Theory*, edited by Elizabeth Kowaleski Wallace, Routledge, 2009, pp. 57-58.
- Pym, Anthony. *On Translator Ethics: Principles for mediation between cultures*, John Benjamins, 2012.
- Radway, Janice. *Reading the Romance: Women, Patriarchy, and Popular Literature*. Revised, The University of North Carolina Press, 1991.
- Rădulescu, Anda. "Cenzura în perioada comunistă: traduceri și problema străinului". *O istorie a traducerilor în limba română din secolul al XX-lea - Domenii Literare și nonliterare - ITLR Volumul I*, coordinated by Muguraș Constantinescu, Daniel Dejica, Titela Vilceanu, Editura Academiei Române, 2021, pp. 97-109.
- Richardson, Diane. *Women, Motherhood and Childbearing (Women in Society: A Feminist List)*. Palgrave Macmillan, 1993.
- Rippon, Gina. *The Gendered Brain: The New Neuroscience That Shatters the Myth of the Female Brain*. Vintage Books, 2019.
- Robinson, Douglas. *What Is Translation? Centrifugal Theories, Critical Interventions Translation Studies 4*. Kent State University Press, 1997.
- Rosenberg, Jessica, and Gitana Garofalo. 1998. "Riot grrrr!: Revolutions from within." *Signs*, vol. 23, no. 3, pp. 809-841.
- Rossum-Guyon, Françoise van. "Entretien avec Françoise van Rossum-Guyon." *Revue des Sciences Humaines* XLIV (168), 1977, pp. 479-493 qtd. in Aneja, Anu, 1992.
- Rowbotham, Sheila. "What Do Women Want? Woman-Centred Values and the World As It Is." *Feminist Review*, no. 20, 1985, pp. 49-69.
- Sage, Lorna. *Women in the House of Fiction*. 1st ed., Routledge, 1992.
- Saldahna, Gabriela and Sharon O'Brien. *Research Methodologies in Translation*

- Studies*. Routledge, 2014.
- Schnakenberg, Robert. "Viața secretă a marilor scriitori" (*Secret Lives of Great Authors*). Translated by Mădălina Vasile, Art Publishing House, 2017.
- Schleiermacher, Friedrich. "On the Different Methods of Translating." Translated by Susan Bernofsky in *The Translation Studies Reader*, edited by Lawrence Venuti, 2021. Routledge Fourth Edition, pp. 51-72.
- Selden, Raman, et al. *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory*, Fifth edition. Pearson Longman, 2005.
- Sellers, Susan (ed.). *The Hélène Cixous Reader*. Routledge, 1994.
- Sengoopta, Chandak. *Otto Weininger: Sex, Science and Self in Imperial Vienna*, 2000, The University of Chicago Press.
- Showalter, Elaine. *A Literature of Their Own: British Women Novelists from Bronte to Lessing*, 1977. Princeton University Press.
--- *The Female Malady: Women, Madness, and English Culture, 1830-1980*. Penguin Books, 1987.
- Simeoni, Daniel. "The Pivotal Status of the Translator's Habitus." *Target*, vol. 10, no. 1, 1998, pp. 1-39, York University (Toronto), John Benjamins Publishing Company.
- Simon, Sherry. *Gender in Translation*. Routledge, 1996.
- Spark, Muriel. "What Images Return", in *The Informed Air*, edited by Penelope Jardine. New Directions, 2014, pp. 26-32.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. „French Feminism in an International Frame.” *In Other Worlds: Essays in Cultural Politics*, ed. Gayatri Spivak. New York: Methuen, 1987, pp. 134-153.
- Susam-Sarajeva, Şebnem. "The Case Study Research Method in Translation Studies". *The Interpreter and Translator Trainer*, vol. 3, no. 1, pp. 37-56.
- Tannen, Deborah. *You Just Don't Understand - Women and Men in Conversation*. Ballantine Books New York, 1990.
- Taylor, Alan. *Appointment in Arezzo. A Friendship with Muriel Spark*. Polygon, 2017.
- The Boston Women's Health Collective. *Women and their Bodies*, 1970.
- Tolan, Fiona. *Margaret Atwood - Feminism and Fiction*. Rodopi, 2007.
- Toury, Gideon. *Descriptive Translation Studies – and beyond*. John Benjamins Publishing Company, 1995.
- Tymoczko, Maria. "Ideology and the Position of the Translator In What Sense is a Translator 'In Between'?" *Apropos of Ideology Translation Studies on Ideology – Ideologies in Translation Studies*, edited by María Calzada Pérez, Routledge, 2003, pp. 181- 203.
- Van Poucke, Piet & Gallego, Guillermo. "Retranslation in Context." *Cadernos de Tradução*. Vol 39, No. 1 Jan-Apr 2019, pp. 10-22.
- Various. *The Suffragettes*, Penguin Little Black Classics, No. 94, 2016.
- Venuti, Lawrence. *The Scandals of Translation, Towards an Ethics of Difference*. London: Routledge, 1998.
--- *The Translator's Invisibility*. Routledge, 1995.
- Vinay, Jean-Paul and Jean Darbelnet. *Comparative Stylistics of French and English. A Methodology for Translation*, translated and edited by Juan C. Sager &

- M.-J. Hamel, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995.
- Vrînceanu, Alexandra-Maria. *Feminist Ideology and Misogynistic Undertones in Translated Literature* – Dissertation (scientific advisor Prof. Univ. Dr. Rodica Dimitriu), Iasi, 2018.
- „Feminist Ideology and Misogynistic Undertones in Translated Literature: John Donne’s Song and Anne-Marie Alonzo’s Rituel” (pp. 161-171), in the Interculturalia 2019 Conference Proceedings, *Intercultural Perspectives*, edited by Dana Bădulescu, Teodora Ghivirigă, Florina Năstase, Vol. 2, 2020, Editura Universităţii Alexandru Ioan Cuza Iaşi.
- “The ‘Handmaid’ and the ‘Chambermaid’: A Comparative Analysis of Atwood’s Seminal Novel from a Feminist Perspective”. *Linguaculture*, Issue 12, No 2, 2021, Edited by Sorina Ciobanu and Veronica Tatiana Popescu, pp. 145-161.
- “Le Rire de la Méduse by Hélène Cixous and its Translations into English (Laugh Of The Medusa, by Keith and Paula Cohen, 1976) and Romanian (Râsul Medusei, by Magda Cârnelci, 2021): A Comparative Analysis.” Proceedings of the *Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity* International Conference, “Language and Discourse” section, Issue 9/2022, Culture in globalization: identities and nations connected / ed.: Iulian Boldea - Tîrgu-Mureş: Arhipelag XXI Press, 2022, pp. 290-297.
- “(Feminist) Translators: Voiceless and in Thrall to the Authors?” *Journal of Romanian Literary Studies*, Issue 29/2022, Editor Iulian Boldea, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, Romania, 2022, pp. 476-485.
- “Magda Cârnelci’s *FEM*: A Comparative Analysis of a Romanian Feminist Novel translated into English and French” *Journal of Romanian Literary Studies*, Issue 32/2023, Editor Iulian Boldea, Arhipelag XXI Press, Tîrgu-Mureş, pp. 750-760.
- Walby, Sylvia. *Theorizing Patriarchy*. 1st ed., Wiley-Blackwell, 1991.
- Wallmach, Kim. “Feminist Translation: A First Exploration” *Language Matters*, vol. 27, no. 1, 1996, pp. 284-311.
- Walter, Natasha. *Living Dolls: The Return of Sexism*. Reprint, Little, Brown UK, 2011.
- Weedon, Chris. *Feminism, Theory and the Politics of Difference*. 1st ed., Wiley-Blackwell, 1999.
- Whittaker, Ruth. *The Faith and Fiction of Muriel Spark*, 1982. Macmillan Press.
- Williams, Jenny and Andrew Chesterman. *The Map: A Beginner’s Guide to doing Research in Translation Studies*. St. Jerome Publishing, 2002.
- Wolf, Naomi. *The Beauty Myth: How Images of Beauty Are Used Against Women*. Reprint, Harper Perennial, 2002.
- Wollstonecraft, Mary. *A Vindication of the Rights of Woman*, edited and with an introduction by Eileen Hunt Botting, Yale University Press, 2014.
- Woolf, Virginia. *A Room of One’s Own*. Grafton, 1977.
- Yin, Robert K. *Case Study Research and Applications, Design and Methods*, Sixth

Edition. Sage, 2018.
York, Lorraine. "Biography/autobiography." *The Cambridge Companion to Margaret Atwood*, edited by Coral Ann Howells, Cambridge University Press, 2006, pp. 28-43.

Surse electronice:

Cărți, articole, însemnări din dicționare, recenzii

- "About". *Tessera*, 2005, <https://tessera.journals.yorku.ca/index.php/tessera>, Accessed 29 August 2020.
- "About Signs." *Signs*. 2012, <http://signsjournal.org/about-signs/> Accessed May 1 2022.
- "Announcing the 2022 Literary Awards Finalists." *PEN America*, 2 Feb. 2022, <https://pen.org/literary-awards/2022-pen-america-finalists/> . Accessed February 22 2023.
- Blake Churchill, Lindsey. "The Feminine Mystique work by Betty Friedan" *Encyclopædia Britannica*. Encyclopædia Britannica, inc., February 19, 2020, <https://www.britannica.com/topic/The-Feminine-Mystique> Accessed 3 February 2020
- "Books by Paula Cohen." *Goodreads*, https://www.goodreads.com/author/list/169847.Paula_Cohen, Accessed May 2 2022.
- Borgovan, Doina. "Liviu Cotrău: Eu cred că traducătorul trebuie să rămână invizibil." *Filiala București – Traduceri Literare (FITRALIT)* – Uniunea Scriitorilor Din România, Nr. 45-46 iulie-august 2019, 8 Sept. 2019, www.fitralit.ro/31-08-2019-liviu-cotrau-eu-cred-ca-traducatorul-trebuie-sa-ramana-invizibil/. Accessed January 29 2021.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Margaret Atwood". *Encyclopedia Britannica*, 7 Mar. 2023, <https://www.britannica.com/biography/Margaret-Atwood>. Accessed 12 April 2023.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Roe v. Wade". *Encyclopedia Britannica*, 24 Jun. 2022, <https://www.britannica.com/event/Roe-v-Wade> . Accessed 24 August 2022.
- Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Clarice Lispector". *Encyclopedia Britannica*, 6 Dec. 2022, <https://www.britannica.com/biography/Clarice-Lispector>. Accessed 12 April 2023.
- Burcea, Dan. "Interviu cu traducătoarea Florica Ciodaru-Courriol: „Traducătorul este albina ce umple cu mierea limbii străine fagurele oferit de autor”" *Suplimentul de cultura*, Issue 721, 15 February 2021, <https://suplimentuldecultura.ro/34339/interviu-cu-traducatoarea-florica-ciodaru-courriol-traducatorul-este-albina-ce-umple-cu-mierea-limbii-straine-fagurele-oferit-de-autor/> , Accessed October 18 2022.
- Ciodaru-Courriol, Florica. "La aniversare" ["On its anniversary"]. *Ideci*, No. 45, *Fictiunea OPTm*, December 28 2020, <https://fictiunea.ro/2020/45/art14/index.html>. Accessed April 15 2023.

- Cooke, Rachel. "Erica Jong: 'There Are a Million Ways of Making Love....'" *The Guardian*, 25 Nov. 2015, www.theguardian.com/books/2015/oct/25/erica-jong-million-ways-of-making-love-interview. Accessed August 25 2022.
- Cotter, Sean. Interview by Dana Bădulescu: „Sean Cotter, Translation Is the Art of Dissonance”. Filiala București – Traduceri Literare (FITRALIT), *Revista de Traduceri Literare*, Issue No 47, September 30 2019, <https://www.fitralit.ro/30-09-2019-sean-cotter-translation-is-the-art-of-dissonance/> Accessed February 6 2023.
- "Cutty Sark Whisky History." *Royal Museums Greenwich*, www.rmg.co.uk/stories/topics/cutty-sark-whisky-history . Accessed March 28 2023.
- "Despre noi." *Editura Trei: Psihologie - Psihoterapie, Psihologie Practica, Fiction Connection Si Altele*. <https://www.edituratrei.ro/aboutus.php> . Accessed Nov 23 2022.
- "Diana Marin Caea." *Cartepedia*, <https://www.cartepedia.ro/autor/diana-marin-caea-15923>. Accessed 27 August 2021.
- Durand, Marcella. "Interview with Nicole Brossard", *Double Change*, Issue 2 <http://www.doublechange.com/issue2/brossard.htm> Accessed 10 February 2021.
- East Bay Booksellers. "PEN Translation Finalists Event (Feb 19, 2022)." *YouTube*, 10 Mar. 2022, www.youtube.com/watch?v=tMZj81IREo4 . Accessed April 9 2023.
- "Femei." *Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO)*. <https://irdo.ro/femei.php?idpagina=48>. Accessed 16 Sept. 2022.
- "Feminism | Definition, History, Types, Waves, Examples, and Facts." *Encyclopedia Britannica*, www.britannica.com/topic/feminism. Accessed 16 Sept. 2022.
- Getlin, Josh. "No Fear of Flying: 'Bad Girl' Novelist Erica Jong Is Back with a Steamy New Book." *Los Angeles Times*, 9 Mar. 2019, www.latimes.com/archives/la-xpm-1990-01-22-vw-585-story.html. Accessed August 10 2022.
- "Gramercy Park: A Novel of New York's Gilded Age." About the Author, *Amazon.com*, 2003. <https://www.amazon.com/Gramercy-Park-Novel-Yorks-Gilded/dp/031230997X> , Accessed May 2 2022.
- Grigoriadis, Vanessa. "A Death of One's Own" *New York Magazine*, November 30 2003, https://nymag.com/nymetro/news/people/n_9589/ , Accessed 13 April 2020.
- Ilfland, Alta. "Magda Cârneci: A Romanian Lispector." *Los Angeles Review of Books*, 11 Feb. 2021, lareviewofbooks.org/article/magda-carneci-the-romanian-lispector. Accessed February 26 2023.
- "Interviu Cu Vali Florescu." *Cărți Cu Suflet*, 9 Jan. 2014, www.carticusuflet.ro/interviu-cu-vali-florescu. Accessed October 13 2022.
- Irimia, Florin. "Povestirea Cameristei Sau Drumul Lung Al Noptii Catre Zi." *Observator Cultural*, 26 Sept. 2007, www.observatorcultural.ro/articol/povestirea-cameristei-sau-drumul-lung-

- [al-noptii-catre-zi-2](#) . Accessed 30 January 2023.
- James, Kate. "Speaking in the Feminine. Considerations for Gender-Sensitive Translation". *Translation Journal*, Vol.16, No.2, April 2011. <http://translationjournal.net/journal/56feminine.htm>. Accessed August 13 2020.
- Jimenez, Megin. "Spiritual Rather Than Political Aims in 'FEM.'" *Chicago Review of Books*, 16 Mar. 2021, chireviewofbooks.com/2021/03/02/fem. Accessed February 27 2023.
- Kelly, Jon. "Did Tupperware Parties Change the Lives of Women?" *BBC News*, 10 May 2011, www.bbc.com/news/magazine-13331830 . Accessed 23 April 2023.
- "Keith Cohen." *Beltway Poetry Quarterly*, <https://www.beltwaypoetry.com/poetry/poets/names/cohen-keith/> Accessed May 2 2022.
- Komporalý, Jozefína. "'Psychedelic,' 'Profound,' 'A Feminist Classic': Magda Cârneci's 'FEM' Challenges Definitions." *Words Without Borders*, 19 May 2022, wordswithoutborders.org/book-reviews/psychedelic-profound-a-feminist-classic-magda-carnecis-fem-challenges-defi. Accessed February 26 2023.
- Lambert, Josh. "Erica Jong." *Jewish Women's Archive*, Jewish Women's Archive, 26 Mar. 2021, jwa.org/encyclopedia/article/jong-erica#biblio. Accessed Aug 10 2022.
- Lowne, Cathy, Curtis, Abi and Bauer, Pat. "The Handmaid's Tale". *Encyclopedia Britannica*, 18 Sep. 2019, <https://www.britannica.com/topic/The-Handmaids-Tale-by-Atwood>. Accessed 12 April 2023.
- McEachern, Sarah. "Magda Cârneci's *FEM* Reviewed." *BOMB Magazine*, 11 June 2021, bombmagazine.org/articles/magda-c%C3%A2rneci-interviewed. Date accessed February 17 2023.
- "Monica Bottez." *British Cultural Studies, University of Bucharest*, *Wordpress.com*, <https://bcsunibuc.wordpress.com/about/teaching-staff/monica-bottez/> Accessed 27 August 2021.
- "Monica Bottez". *Google Academic*, https://scholar.google.ro/citations?hl=ro&user=P8XzppEAAA&view_op=list_works&gmla=AJsN-F4U_aONgM30kvUTQ9wnISDCbaJDwaEhUzUctMvoTKRmwOyvq5Mds5GPq8pQS3qEY7ooGR7zxfERdxFOHBwB27mYaEOYm2TiwfGCJM39VRUR-sJoi7qV6-gM-bc2ICBvcLGDvFfa9Ic3ajKSg_N0WzBFVWw Accessed 27 August 2021.
- Olteanu, Antoaneta. "Florica Ciodaru-Courriol: Am început să traduc din... frustrare". *Fitalit*, 31 October 2017, <https://www.fitalit.ro/31-10-2017-florica-ciodaru-courriol-inceput-sa-traduc-din-frustrare/> , Accessed 17 August 2021.
- Paraschivescu, Radu. "Dă-te la o carte. "Povestea slujitoareii" de Margaret Atwood." *Digi24*, 17 January 2016, <https://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/cultura/da-te-la-o-carte-povestea-slujitoareii-de-margaret-atwood->

- [477620](#) , Accessed 30 January 2023.
- Pedro Conceição, Jon Hall, Yu-Chieh Hsu, Admir Jahic, Milorad Kovacevic, Tanni Mukhopadhyay, Anna Ortubia, Carolina Rivera, and Heriberto Tapia. 2020 HUMAN DEVELOPMENT PERSPECTIVES *TACKLING SOCIAL NORMS A game changer for gender inequalities*, New York, 5 March 2020. <http://hdr.undp.org/en/gсни> Accessed 5 March 2020
- “Piano legs.” Merriam-Webster.com Dictionary, *Merriam-Webster*, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/piano%20legs> . Accessed 21 Apr. 2023.
- “Rîsul Medusei” de Hélène Cixous [The Laugh of the Medusa by Hélène Cixous]. No. 1065, *Observator Cultural*, June 9 2021, <https://www.observatorcultural.ro/articol/risul-medusei/> Accessed April 12 2023.
- Romanian Cultural Institute London. “DEBORAH LEVY Meets MAGDA CÂRNECI.” *YouTube*, 3 Nov. 2020, www.youtube.com/watch?v=sjCahS-qErk . Accessed February 26 2023.
- “Romanul FEM de Magda Cârnci este finalist la PEN America Literary Awards.” [“The novel FEM by Magda Cârnci is a finalist for the PEN America Literary Awards”] *Radio România Cultural*. 31 January 2022. <https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/literatura/romanul-fem-de-magda-carneci-este-finalist-la-pen-america-literary-awards-id31212.html>, Accessed February 22 2023.
- Rosenberg, Beth. *Virginia Woolf, Elena Ferrante, and the Angry Modern/Ist Woman | Modernism / Modernity Print+*. 17 Dec. 2018, https://modernismmodernity.org/forums/posts/virginia-woolf-elena-ferrante#_edn2 . Accessed September 27 2022.
- Roșca, Iulia. “Hărțuirea stradală, pedepsită cu amenzi de până la 100.000 lei - proiect adoptat de Senat”. *HotNews.ro*, April 23 2018 <https://www.hotnews.ro/stiri-politic-22410324-hartuirea-stradala-pedepsita-amenzi-pna-100-000-lei-proiect-adoptat-senat.htm>, Accessed 11 November 2019.
- Rotaru, Andra. “Magda Cârnci și Andra Rotaru în dialog despre „Râsul Medusei”, de Hélène Cixous.” *Carturesti.ro*, 8 July 2021, <https://carturesti.ro/blog/magda-carneci-si-andra-rotaru-in-dialog-despre-rasul-medusei/> , Accessed March 19 2023.
- Schidu, Luana. “Luana Schidu: „Traducerea a Devenit Pentru Mine Un Mod De a Fi.” Filiala București – Traduceri Literare (FITRALIT) – Uniunea Scriitorilor Din România, 4 Apr. 2019, www.fitralit.ro/31-03-2019-luana-schidu-traducerea-a-devenit-pentru-mine-un-mod-de-a-fi/. Accessed February 3 2021.
- Scridon, Andreea Iulia. “Constructing Unity From the Fragments of Living: Magda Cârnci and Sean Cotter on FEM”. *Asymptote*, July 22 2021, <https://www.asymptotejournal.com/blog/2021/07/22/constructing-unity-from-the-fragments-of-living-magda-carneci-and-sean-cotter-on-fem/> Date accessed February 21 2023.
- “FEM by Magda Cârnci.” *World Literature Today*, 27 Sept. 2021,

www.worldliteraturetoday.org/2021/autumn/fem-magda-carneci.

Accessed February 20 2023.

- Semel, Lindsay. "Announcing Our June Book Club Selection: FEM by Magda Cârnci." *Asymptote*, June 30 2021, <https://www.asymptotejournal.com/blog/2021/06/30/announcing-our-june-book-club-selection-fem-by-magda-carneci/> Accessed February 9 2023.
- Smith, Ali. "'Vital, witty, formidably blithe': Ali Smith on Muriel Spark at 100." *The Guardian*, 29 Jan 2018. Web 17 March 2022 <https://www.theguardian.com/books/2018/jan/29/ali-smith-on-muriel-spark-at-100>. Accessed 17 March 2023.
- Taylor, Kate. "Today's Ultimate Feminists Are the Chicks in Crop Tops." *The Guardian*, 22 Mar. 2006, www.theguardian.com/commentisfree/2006/mar/23/comment.gender Accessed 1 August 2022.
- Via, Chris. "The Aesthetics of Cosmic Feminism: A Review of Magda Cârnci's FEM." *The Kenyon Review*, 20 Aug. 2021, kenyonreview.org/reviews/fem-by-magda-carneci-738439. Accessed February 27 2023.
- Woo, Elaine. "Susan Lydon, 61; Author of Influential Feminist Essay". *Los Angeles Times*, 2005. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2005-jul-25-me-lydon25-story.html>, Accessed March 12 2020.
- Wood, James. "Women on the Verge: The Fiction of Elena Ferrante," *The New Yorker*, January 21 2013, <https://www.newyorker.com/magazine/2013/01/21/women-on-the-verge> , Accessed 13 April 2020.
- "1972 Cutty Sark Scotch to a Man They Say Vintage Print Ad Rocks Glass Wall Art." *eBay*, www.ebay.com/itm/275450666002 . Accessed March 28 2023.

Blog-uri și comentarii

- [1] Danila, Dorina. "Domnișoara Brodie în Floarea Vârstei de Muriel Spark – Recenzie." *Dorina Danila – Doar un blog*, 11 April 2018, dorinadanila.com/2018/04/11/domnisoara-brodie-in-floarea-varstei-muriel-spark. Accessed March 7 2023.
- [2] Catalina. "Domnișoara Brodie în Floarea Vârstei - Muriel Spark - Stil De Scriitor." *Stil De Scriitor*, 11 Feb. 2015, www.stildescriitor.ro/2015/02/domnisoara-brodie-in-floarea-varstei-muriel-spark. Accessed March 2 2023.
- [3] Tomata. "Domnișoara Brodie în Floarea Vârstei | Tomata Cu Scufiță." *Tomata Cu Scufiță | Blog Personal De Timisoreanca. Subiectiv Despre Viata, Carti, Filme, Muzica Si Calatorii.*, 26 Aug. 2008, tomatacuscufita.com/2008/08/26/domnisoara-brodie-in-floarea-varstei. Accessed February 28 2023.
- [4] Teodorescu, Cristina. "Domnisoara Brodie in Floarea Varstei". *Bookblog*, 13

- June 2007, www.bookblog.ro/x-woodisor/domnisoara-brodie-in-floarea-varstei. Accessed March 5 2023.
- [5] Comment by user 'Jen' on 20 November 2007, 8:55 pm, on Teodorescu, Cristina. "Domnisoara Brodie in Floarea Varstei". *Bookblog*, 13 June 2007, www.bookblog.ro/x-woodisor/domnisoara-brodie-in-floarea-varstei. Accessed March 5 2023.
- [6] Comment by user 'Cornel' on 29 May 2008, 8:37 am, on Teodorescu, Cristina. "Domnisoara Brodie in Floarea Varstei". *Bookblog*, 13 June 2007, www.bookblog.ro/x-woodisor/domnisoara-brodie-in-floarea-varstei. Accessed March 5 2023.
- [7] Epure, Ioana. "Must Read: Erica Jong, Teama De Zbor" *Bookaholic*, 7.08.2013, www.bookaholic.ro/fear-of-flying.html . Accessed March 29 2023.
- [8] Grigore, Rodica. Unde Duce Teama De Zbor – *Cultura*. 28 Oct. 2010, revistacultura.ro/nou/unde-duce-teama-de-zbor. Accessed March 29 2023.
- [9] GabytzaRock. "Recenzie - Teama De Zbor (Erica Jong) - Pagini De Zi Si Noapte." *Pagini De Zi Si Noapte*, 6 Aug. 2018, paginidezisinoapte.ro/recenzie-teama-de-zbor-erica-jong. Accessed March 29 2023
- [10] Andrei (sic). Teama De Zbor, De Erica Jong - Recenzie. *When the Rain Falls Blogspot*. falled.blogspot.com/2017/08/teama-de-zbor-de-erica-jong-recenzie.html?m=1, August 26 2017, Accessed March 29 2023.
- [11] Comment by user Annie on February 23 2021. "The Laugh of the Medusa." *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/11080013-the-laugh-of-the-medusa. Accessed March 22 2023.
- [12] Comment by user oceanelle, on *Reviews - the Laugh of the Medusa | the StoryGraph*. app.thestorygraph.com/book_reviews/b66c74fe-ba08-482d-bb32-cc38a67c6335. Accessed April 11 2023.
- [13] Comment by user Rianna on December 31 2018, "The Laugh of the Medusa." *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/11080013-the-laugh-of-the-medusa. Accessed March 22 2023.
- [14] Comment by user Saroon on October 11 2011, "The Laugh of the Medusa." *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/11080013-the-laugh-of-the-medusa. Accessed March 22 2023.
- [15] Comment by user EJ on September 27 2020, "The Laugh of the Medusa." *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/11080013-the-laugh-of-the-medusa. Accessed March 22 2023.
- [16] Comment by user Tash on April 2 2018, "The Laugh of the Medusa." *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/11080013-the-laugh-of-the-medusa. Accessed March 22 2023.
- [17] Comment by user Chanti on April 4 2020, "The Laugh of the Medusa." *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/11080013-the-laugh-of-the-medusa. Accessed March 22 2023.
- [18] Comment by user Iulia Kycyku on September 15 2022, "Râsul Medusei". *Goodreads*, www.goodreads.com/book/show/58635199-r-sul-medusei . Accessed March 21 2023.
- [19] Mihaela. "Recenzie – Povestea slujitoarei – Margaret Atwood" *Colful*

<https://coltulcolecționarului.ro/articol/recenzie-povestea-slujitoarei-margaret-atwood> Accessed 30 January 2023.

- [20] Mocan, Alina. “Povestea slujitoarei – Margaret Atwood.” *Libris Blog Beletristică, Recenzii, Topuri de carte*, August 26, 2020, <https://blog.libris.ro/2020/08/26/povestea-slujitoarei-margaret-atwood-recenzie-libris-ro/>, Accessed 30 January 2023.
- [21] Ana-Maria. Comment on Mocan, Alina. “Povestea slujitoarei – Margaret Atwood.” *Libris Blog Beletristică, Recenzii, Topuri de carte*, August 28 1:28 pm 2020, <https://blog.libris.ro/2020/08/26/povestea-slujitoarei-margaret-atwood-recenzie-libris-ro/>, Accessed 30 January 2023.
- [22] Draghici, Niky. Comment on “Povestea slujitoarei.” Libris, September 4 2022, 15:00, <https://www.libris.ro/povestea-slujitoarei-margaret-atwood-ART978-606-7107-17-3--p13304403.html#pr-review-general-wr>, Accessed January 30 2023.